

Kaupunkiympäristö

6.8.2026

Dnro 1797-2026
(00 01 02)

Aliisa Wahlsten

Valtuutettu Aliisa Wahlsten ym. aloite: Turku luontotyön edelläkävijäksi- ekologinen kompensatio käyttöön Turussa maankäytön luontohaittojen hyvittämiseksi

Kaupunkiympäristön palvelukokonaisuus, Andrei Panschin, Antti Mäkelä sekä elivoimapalvelut, Niina Ruuska, 29.6.2026:

Valtuutettu Aliisa Wahlsten ym. on jättänyt 23.2.2026 § 35 valtuustoaloitteen ekologisen kompensaation käyttöönotosta Turussa maankäytön luontohaittojen hyvittämiseksi. Aloitteen allekirjoittajat esittävät, että Turku:

1. Luo systemaattisen, riittävän kevyen ja tarkoituksenmukaisen dokumenttimallin lieventämishierarkian noudattamisesta maankäytön suunnittelussa ja hankkeiden valmistelussa.
2. Sisällyttää kompensaation toimintamallin laatimisen osaksi Turun luontotie karttatyötä, jotta kompensatio voidaan kytkeä kaupungin strategiseen luontojohtamiseen.
3. Käynnistää ekologisen kompensaation pilotin vähintään yhdessä kaavahankkeessa vuonna 2026.
4. Laajentaa ekologisen kompensaation käytön kaikkiin kaavahankkeisiin viimeistään vuoden 2028 aikana.

1. Systemaattinen, riittävän kevyt ja tarkoituksenmukainen dokumenttimalli lievennyshierarkian noudattamisesta maankäytön suunnittelussa

Ekologinen kompensatio lisättiin Suomen luonnonsuojelulakiin vuonna 2023. Ekologisella kompensaatiolla tarkoitetaan menettelyä, jossa luonnolle aiheutettuja haitallisia vaikutuksia hyvitetään tuottamalla vastaavia tai suurempia luonnon monimuotoisuushyötyjä muualla. Kompensaation tavoitteena on ehkäistä luonnon monimuotoisuuden heikkenemistä tilanteissa, joissa haitallisia vaikutuksia ei voida kokonaan välttää. Suomessa ekologinen kompensatio perustuu tällä hetkellä vapaaehtoisuuteen. Ekologisen kompensaation käytännöt ja muun muassa kustannusvaikutukset ovat vielä valtakunnallisesti muotoutumassa.

Lieventämishierarkia kuuluu olennaisena osana ekologiseen kompensaatioon. Sillä tarkoitetaan toimintamallia, jossa ensisijaisesti pyritään välttämään luonnolle aiheutuvat haitat, toissijaisesti vähentämään niitä, kolmanneksi ennallistamaan tai korjaamaan aiheutuneita haittoja ja vasta viimeisenä keinona hyvittämään jäljelle jäävät vaikutukset ekologisella kompensaatiolla. Lieventämishierarkiaa on toteutettu kaavoituksen yhteydessä jo pitkään siten, että

luontohaittoja on pyritty välttämään ja lieventämään erilaisilla kaavaratkaisuilla sekä alueiden käytön suunnittelulla.

Ekologisesta kompensatiosta on vielä verrattain vähän käytännön kokemuksia Suomessa. Myös lieventämishierarkian toteuttamisen, dokumentoinnin ja vaikutusten todentamisen menetelmät ovat edelleen kehittymässä. Vapaaehtoista ekologista kompensatiota toteuttavat kaupungit ovat perustamassa yhteistä ryhmää kompensatian kehittämiseksi Joensuun kaupungin johdolla. Turun kaupungin edustajat ovat ilmoittautuneet mukaan ryhmän toimintaan.

Kaupunkiympäristötoimiala selvittää tapoja lieventämishierarkian nykyistä systemaattisempaan dokumentointiin. Ensimmäisessä vaiheessa dokumentointi voitaisiin toteuttaa kirjallisesti esimerkiksi kaavaselostuksissa tai muissa suunnitteluasiakirjoissa. Tavoitteena on kehittää menettely, joka on tarkoituksenmukainen, läpinäkyvä ja soveltuu osaksi normaalia suunnitteluprosessia ilman kohtuutonta hallinnollista lisätyötä. Dokumentoinnin kehittämisessä pyrimme myös hyödyntämään kaupungin muista hankkeista kertynyttä tai kertyvää tietotaitoa.

Yhtenä tällaisena hankkeena voisi mainita vuonna 2025 käynnistyneen KIITO-hankkeen, jossa kaupungin investointien kestävyysohjausta ja -seuranta viedään tietotalustamutoon. Samalla selvitetään myös mahdollisuuksia yhdistää soveltuvin osin lieventämishierarkian dokumentaatio ja ekologisen kompensatian seuranta investointien kestävyysarvioinnin prosessiin. Turussa investointien kestävyysarviointia toteutetaan hanketasoisesti ja arviointi sisältää myös luonnon monimuotoisuuden kriteereitä, joita jatkokehitetään. Vuonna 2027 valmistuva KIITO-tietotalusta pyrkii mahdollistamaan hankekohtaisten tavoitteiden dokumentaation ja seurannan hanketasolla.

2. Kompensatian toimintamallin laatiminen osaksi Turun luontotie karttatyötä

Turun kaupunkistrategiassa (kv 20.4.2026 §3) on tavoitteena, että Turku toimii ensisijaisesti luontohaittoja välttämällä, toissijaisesti niitä lieventäen ja välttämättömät haitat kompensoiden. Turun ilmastosuunnitelman (kv 15.6.2026) mukaan ekologinen kompensatio toteutetaan ensisijaisesti hiilinieluja maksimoiden ekologisen kompensatian kriteeristön tämän mahdollistaessa. Hiilinieluja vahvistavilla toimenpiteillä ja ekologisella kompensatiolla on merkittävä vaikutus myös ilmastomuutokseen sopeutumisen kannalta sekä viihtyvyyden ja terveellisen elinympäristön turvaamisessa kasvavassa kaupungissa.

Kaupunginhallituksen (24.3.2025 § 81) asettamassa Turun luontoposiitivisuuden tiekarttatyössä on valmisteltu ja tuettu ekologisen kompensatian ja lievennyshierarkian mallien kehittämistä. Valmistelussa on hyödynnetty tiekartalle hankittua asiantuntijatukea ja ekologisen kompensatian kansallista kärkihanketta (BOOST-hanke). Luontoposiitivisuuden tavoitteen kannalta ekologisen kompensatian käyttöönotto on keskeinen toimenpide, mitä ilman luontoposiitivisuutta ei voi saavuttaa.

Luontotiekarttatyössä kaupungin sisäistä kehittämistä varten on järjestetty kaksi kehittämistilaisuutta KYPA:n ja KARATI:n johdolle sekä keskeisille asi-
antuntijoille. Tavoitteena on tiedon lisääminen luonnonsuojelulain mukaisesta
ekologisesta kompensaatiosta sekä Turun luontoympäristöön ja kaupunkike-
hittämiseen soveltuvan mallin kehittäminen. Kehitystyö tähtää siihen, että
vuoden 2026 loppuun mennessä valmistuva tiekartta sisältää keskeiset lin-
jaukset ja tavoitteet Turun lievennyshierarkian ja ekologisen kompensaation
toteuttamiseen. Edelläkävijänä Turku voi vaikuttaa ekologisen kompensaation
ja luonnonarvomarkkinoiden kehittymiseen kansallisesti, mutta myös kansain-
välisellä tasolla yhteistyössä ICLEI:n kanssa.

Kaupungin strategisen luontotyön kehitystyötä tehdään myös konsernitasoi-
sesti. Vuodesta 2024 lähtien Turun konserniyhtiöillä ja -yhteisöillä on ollut vel-
vollisuus raportoida talousarviokorteissaan ilmasto-, luonto- ja kiertotalousta-
voitteensa. Tavoitteiden toteuttamisen tueksi konserniyhteisöille tullaan mää-
rittelemään yhteiset ohjeet hiilinielujen vahvistamiseen sekä ekologisen kom-
pensaation toteuttamiseen.

3. Ekologisen kompensaation pilotointikohteet

Kaupunkiympäristötoimiala on jo alkanut varautua ekologisen kompensaation
käyttöönottoon. Osana Merikaupungin osayleiskaavan valmistelua tehdään
vuonna 2026 laajoja luontoselvityksiä, jotka tukevat ekologisen kompensaati-
on ja luonnon ennallistamisen suunnittelua. Alueelta selvitetään luontotyypp-
pien ja kulttuurivaikutteisten luontotyyppien ekologinen tila sekä niin sanotut
luonnonarvohehtaarit. Näiden tietojen avulla voidaan arvioida eri kaavaratkai-
sujen vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen sekä mahdollista kompensaa-
tiotarvetta. Tavoitteena on, että mahdollisimman suuri osa haittojen välttämise-
stä ja lieventämisestä ratkaistaan jo yleiskaavatasolla.

Alueella toteutetaan lisäksi ennallistamispotentiaaliselvitys, jossa arvioidaan
mahdollisuuksia parantaa olemassa olevien luontoalueiden ekologista tilaa.
Ennallistamistoimenpiteillä voidaan vahvistaa luonnon monimuotoisuutta sekä
vähentää tarvetta toteuttaa hyvitystoimenpiteitä muualla.

Kaupunkiympäristötoimiala käynnistää ekologisen kompensaation pilotoinnin
ja siihen liittyvän valmistelutyön vuonna 2026. Varsinaiset kompensaatiotoi-
menpiteet eivät kuitenkaan välttämättä toteudu vielä saman vuoden aikana.
Kaupunkiympäristötoimiala pyrkii valitsemaan ekologisen kompensaation pilo-
tointikohteet vuoden 2026 aikana. Ensivaiheessa tarkoituksenmukaisinta on
kohdentaa pilotointi yhteen tai kahteen asemakaavahankkeeseen, joissa me-
netelmiä voidaan testata käytännössä ja kerryttää kokemusta jatkokehittämi-
sen tueksi.

Pilotointivaiheessa tulee lisäksi muodostaa kokonaiskuva siitä, kuinka paljon
kompensoitavia luontohaittoja Turussa syntyy esimerkiksi vuositason tasolla. Sa-
malla tulee selvittää kaupungin omistamien alueiden soveltuvuus ekologisen
kompensaation hyvitysalueiksi. Kaupunkiympäristötoimiala selvittää vuonna
2026 kahden Turun kaupungin omistaman alueen soveltuvuutta hyvitysalu-
eeksi. Tulevaisuudessa tulee selvittää laajasti kaupungin omistamien alueiden

potentiaali hyvitysalueena toimimisesta kokonaiskuvan muodostamiseksi. Tähän voidaan mahdollisesti hyödyntää kaukokartoitusmenetelmiä.

Hyvitysalueella tarkoitetaan aluetta, jolla toteutettavilla ennallistamis- tai luonnonhoitotoimenpiteillä saavutetaan luonnon monimuotoisuudelle vähintään vastaava hyöty kuin heikennysalueella aiheutuu haittaa. Ekologisen kompensaation keskeisenä periaatteena on, että hyvitystoimenpiteet kohdistuvat mahdollisimman samanlaiseen luontotyyppiin kuin se, johon heikentävä vaikutus kohdistuu.

4 Laajentaa ekologisen kompensaation käytön kaikkiin kaavahankkeisiin viimeistään vuoden 2028 aikana

Ekologisen kompensaation laajamittaiseen käyttöönottoon liittyy vielä useita avoimia kysymyksiä. Näitä ovat muun muassa hyvitysalueiden riittävyys, mahdollinen maanhankinnan tarve sekä toimintamallien vakiinnuttaminen osaksi kaupungin suunnittelu- ja päätöksentekoprosesseja. Lisäksi tulee ratkaista kompensaation kustannusvaikutusten kohdentuminen kaupungin ja muiden toteuttajien välillä. Ekologisen kompensaation toteuttaminen ja seuranta voivat edellyttää lisäresursseja henkilöstön ja asiantuntijatyön osalta.

Kaupunkiympäristön palvelukokonaisuus pitää tärkeänä, että ekologisen kompensaation käyttöönottoa edistetään vaihteittain ja käytännön kokemuksiin perustuen. Pilotointivaiheen tulokset sekä kansallisten toimintamallien vakiintuminen antavat paremmat edellytykset arvioida ekologisen kompensaation laajentamisen aikataulua ja laajuutta. Tässä vaiheessa ei ole mahdollista varmuudella arvioida, voidaanko ekologinen kompensaatio ulottaa kaikkiin kaavahankkeisiin vuoden 2028 aikana.

Timo Hintsanen
kaupunkiympäristöjohtaja